

Михайленко О.В.¹
Юридична освіта в США

¹ Михайленко Олена Вікторівна, кандидат педагогічних наук, викладач,
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів, Україна

У будь-якій країні юридична професія відіграє дуже важливу роль. У розвинутих країнах світу без участі юриста не вирішується ні одна справа. Однак саме у США юриспруденція надзвичайно глибоко проникла в усі сфери життя і попит на послуги фахівців – юристів дуже великий.

Аспекти юридичної професії та освіти в США розглядаються у працях В. Бігуна, М. Барщевського, О. Бойко, Роберта У. Гордона, О. Костромова, Анкет Кук, Мейер Д. Вільяма, А. Мережко, Девіза Піттса, Джона А. Сіберта, Джозефа А. Троттера, та інших.

Метою даної статті є аналіз структури та особливостей юридичної освіти в США.

В Сполучених Штатах професія юриста багатогранна. Існують судові адвокати, які виступають на процесах перед суддями і присяжними; юристи, що працюють при керівництві компаній; адвокати, що практикують поодиночі або в невеликих фірмах, які допомагають сім'ям і малим підприємствам вирішувати їх юридичні проблеми – розлучення, заповіти, майнові операції і спори; державні адвокати, прокурори і судді; викладачі в юридичних коледжах; юристи, що відстоюють суспільні інтереси та інші. [4]

Отже, всіх фахівців – юристів можна поділити на три категорії: юристи-практики, що займаються роботою яка пов'язана з правом; фахівці з дипломом юриста, що виконують функції які не пов'язані з правом; юристи, які займаються науково-викладацькою діяльністю.

Так, з першої категорії юристів найбільш велика професійна група – приватно практикуючі адвокати, їх в США приблизно 700 тисяч. Велику групу утворюють юристи державних установ: штатні службовці юрисконсультських служб відомств виконавчої влади, адміністративних установ, місцевих органів влади, законодавчих органів, а також службовці та керівники державних органів звинувачення, судді. Друга категорія юристів – це особи, які відійшли від юридичної практики або науки і обрали бізнес або політику. Підкреслимо, що з 43 президентів США, 25 мали саме юридичну освіту (А. Лінкольн, Ф. Рузвельт, Г. Трумен, Б. Клінтон та інші). Дві треті сенаторів і майже половина членів палати представників Конгресу США – юристи за фахом. Диплом юриста має половина губернаторів штатів і 40% дипломатів. Третя категорія юристів – це фахівці, які займаються науково-викладацькою діяльністю. [2; 3]

До якої б категорії не відносились фахівці – юристи, всі вони належать до єдиної професії і формально мають одну і ту ж базову кваліфікацію, освіту і підготовку.

У США станом на 2006 рік діяло більше 220 правничих шкіл, з них 193-акредитовані Американською асоціацією юристів (ААЮ), де навчається абсолютна більшість майбутніх фахівців – юристів, функціонують і правничі школи, акредитовані чи ліцензовані лише відповідними установами в штаті їх місцезнаходження. Здобуття юросвіти в акредитованій правничій школі є необхідною передумовою для допуску до складання кваліфікаційного іспиту на право практики у 50 штатах і територіях США. Випускники неакредитованих ААЮ правничих шкіл можуть скласти правничий іспит тільки в тому штаті, де знаходиться школа. [1, с.50]

Значимо, що на відміну від більшості країн світу, юридична освіта в США вважається другою вищою освітою. Для того щоб вступити до юридичного коледжу, американець повинен закінчити звичайну середню школу, а також коледж з будь-якої спеціальності, після закінчення якого (3-4 року навчання) випускник отримує диплом «бакалавра мистецтв».

Вступних іспитів до юридичного коледжу немає, їх замінює тест – іспит, який називається LSAT (Law School Admission Test), висланий поштою абітурієнтові. Він складається із 101 пункту з запропонованими відповідями і необхідно вибрати одну правильну.

За допомогою цього тесту, перевіряється чи готовий потенційний студент осилити достатньо складну програму в галузі юриспруденції, чи володіє він на достатньому рівні знаннями, логікою та аналітичним мисленням.

Всі завдання тесту розбиті на декілька розділів:

- логічне аргументування (необхідно проаналізувати запропоноване висловлювання та знайти логічну помилку);
- аналітичні ігри (розв'язати логічну дедуктивну загадку); аналітичне читання (прочитати текст і відповісти на чітко сформульовані питання);
- задачі, які вимагають уміння знаходити експериментальні, неочікувані рішення;
- і на завершення необхідно написати есе на відповідну тему, що дозволяє виявити спроможність вступника до аналітичного письма. [5]

Але, як зазначає В.Бігун, результат вступного тесту є лише одним із багатьох, однак не основним критерієм. Вступна комісія бере до уваги більш ніж 15 позицій:

- результат LSAT (спеціалізований тест);
- середній арифметичний бал оцінок (GPA), отриманих в університеті (коледжі);
- зміст пройдені навчальної програми в університеті (коледжі), де було отримано базову університетську освіту;
- академічна та громадська (позаакадемічна) діяльність у коледжі;
- етнічна й расова приналежність;
- індивідуальні якості й особистість;
- рекомендаційні листи;
- уміння писати;
- есе – обґрунтування бажання навчатися в обраному закладі;
- набутий досвід роботи і його суть;
- громадська діяльність (активність);
- мотивація та причини, з яких абітурієнт бажає вивчати право;
- місце (штат) постійного проживання;
- досягнення, подолані труднощі;
- отримана підготовка до коледжу;
- досягнення та лідерство;
- будь-що інше, що видається екстраординарним. [1, с. 60]

Після вступу до коледжу, всі студенти повинні підписати так званий «Кодекс Честі». За порушення багатьох положень даного документа, студенти автоматично відраховуються з коледжу. Крім того, студентам – першокурсникам пропонується підписати декларацію, в якій вони повинні заявити про будь-які попередні порушення закону, чи то ДТП з 5-літнім стажем, чи то штраф за вживання спиртних напоїв у громадському місці. Головною метою цього декларування є перевірка майбутніх адвокатів на чесність. [6]

Навчання у юридичному коледжі США триває 3-4 роки в залежності від обраної програми, по завершенню якої випускники можуть отримати юридичні ступені доктора юриспруденції – JD, магістра права – LL.M або доктора юридичних наук – JDS/JSD.

Ступінь доктора юриспруденції отримують після 3-х річного навчання. Метою цієї освіти є отримання загальних професійних знань, які необхідні щоб стати юристом.

Ступінь магістра права має на меті більш вузьку спеціалізацію в галузі юриспруденції після отримання ступені доктора юриспруденції. Наприклад, в галузі міжнародного права, кримінального права, комерційного права, захисту інтелектуальної власності та ін. Термін навчання, для отримання ступені магістра права – один рік.

Слід зазначити, що ця програма призначається також для тих, хто бажає стати викладачами або для іноземних правників, які бажають вивчати американське, міжнародне або порівняльне право. [7]

Програма ступені доктора юридичних наук орієнтована на висококласних спеціалістів, котрі бажають професійно займатися науково – дослідною і викладацькою діяльністю.

Дуже цікавим є тривалість курсу навчання у коледжах США, який передбачений стандартами Американською асоціацією юристів. В.Бігун зазначає, що один навчальний рік повинен тривати не менше 130 днів, але не більше 8 календарних місяців. Навчання на освітньо – кваліфікаційному рівні «бакалавра» має тривати не менше 24 і не більше 84 місяців із початку навчання.

Науковець стверджує, що юридичні коледжі самостійно встановлюють перелік обов'язкових та вибіркових навчальних дисциплін. До обов'язкових дисциплін належать: контракти, делікатне право, право власності, кримінальне право, цивільний процес та конституційне право тощо. Вибіркові дисципліни охоплюють різноманітні предмети: міжнародне право, історія права, філософія права, трудове право, право та бухгалтерія, правове регулювання у сфері цінних паперів. Через відсутність у США обов'язкової практики, дуже важливу роль відіграють такі курси: «судова практика», «інтерв'ювання клієнтів та надання правової допомоги», «ведення переговорів», «альтернативні способи врегулювання спорів», «апеляційна адвокатура», «процесуальні навички», «навчальні судові процеси», «клініки». Ці дисципліни викладають досвідчені правники. [1, с. 59]

Однією з найяскравішою особливістю американського юридичного коледжу є специфіка проведення навчальних занять. Всі навчальні заняття не поділяються на лекції та семінари. Більшу частину матеріалу студенти готують самостійно, а потім на заняттях проводиться колективне обговорення вивчених тем. Таке обговорення називається «методом Сократа». Суть цього методу полягає в тому, що діючими особами дискусії є студенти, а професор лише керує процесом обговорення. Професори, зазвичай, не люблять відповідати на запитання студентів на заняттях, вони або переадресовують ці питання іншим студентам, або той хто задає питання повинен сам на нього відповісти.

Не мало важливим є той факт, що при підготовці домашнього завдання, недостатньо правильно визначити у тексті судової справи необхідні правові норми, або вивчити їх. Необхідно правильно застосувати підходяще правило і пояснити свій вибір.

В деяких юридичних коледжах США використання студентами ноут-бука для ведення конспекту є обов'язковим. Справа в тому, що професор дискутує зі студентами у швидкому темпі, і тому, необхідно бути дуже уважним і вміти швидко конспектувати необхідні положення.

Цікавою особливістю є іспити в юридичних коледжах США. По-перше, іспити проходять у письмений формі і є анонімними. Кожен студент перед іспитом отримує в деканаті свій номер, яким він ідентифікує свою працю. Таким чином, професор, при перевірці екзаменаційної роботи, не знає, чию саме роботу він перевіряє, що дозволяє уникнути упередженості.

По-друге, оцінка, отримана на іспиті є єдиною оцінкою студента за пройдений курс, тобто, ніяка, навіть сама активна, участь на заняттях протягом семестру на неї не впливає.

На іспиті кожен студент отримує декілька сторінок з хаотичним набором фактів. Використовуючи отримані протягом семестру знання, студент повинен за три години визначити максимальну кількість спірних юридичних ситуацій, які можуть виникнути на основі представлених фактів. Фактично, малюнок підібраний таким чином, що 100%-их правильних відповідей не існує. Студент повинен визначити сильні та слабкі сторони кожної сторони потенційного спору. Професору абсолютно не цікаво, яку із сторін вибере студент. Його цікавить процес мислення студента, завдяки якому, студент прийшов до того чи іншого висновку.

Ще однією особливістю є система оцінювання знань. Професор, який перевіряє екзамена-

ційні роботи, має відповідну інструкцію. Наприклад, середній бал всього класу повинен бути 3.0 (по 4-х бальній шкалі). Таким чином, якщо якась робота оцінена на 3.1, то інша гарантовано отримає оцінку нижче за 3.0 тощо. За результатами всіх іспитів складається «рейтинг студентів курсу». Бути серед перших 20% кращих студентів надзвичайно престижно і вигідно для майбутнього працевлаштування. [6]

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що юридична професія в США є багатогранною, а юридична освіта є престижною, неординарною та ефективною. Вона є другою вищою освітою і тому починаючи зі вступу до юридичного коледжу, враховуються дуже багато факторів, серед яких не тільки відповідні знання, але і спроможність абітурієнтів до навчання, індивідуальні якості і особистість, рекомендаційні листи, набутий досвід роботи, громадська діяльність, досягнення та лідерство та інші. Той факт, що після вступу до коледжу, студенти підписують декларацію, щодо попередніх проблем із законом, говорить про те, що американські адвокати дуже ретельно борються за чистоту своїх рядів.

Юридична освіта в США дуже відрізняється від юридичної освіти в Україні. Відмінні є не тільки правила вступу до юридичного навчального закладу, але і програми, методи навчання та оцінювання знань.

Так, для виявлення ідей, які б сприяли суттєвому підвищенню якісного рівня підготовки фахівців-юристів в Україні, необхідно більш детально розглянути програми та методи навчання у юридичних коледжах США.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігун В.С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі. – Київ: Видавнича організація «Юстініан», 2006. – 272с. Використані Internet-джерела:
2. <http://www.yur-gazeta.com/article/652/> - 51.61 Кб
3. <http://www.rusus.ru/?act=read&id=62> – 169.69 Кб
4. <http://law-edu.dp.ua/yurydychna-profesiya-i-yurydychna-osvita-v-ssha.html>
5. <http://content.mail.ru/arch/13863/2381905.html> - 122.64 Кб
6. lawstudents.net/modules.php?name=News&file=article&sid=468 – 36к
7. <http://www.mbastrategy.com.ua/content/view/1276/216/lang,Rus/> - 68к -

Mykhailenko O. Legal education in the USA

Abstract: The author of the article investigates the structure and the peculiarities of legal education in the USA.